

<https://gospodarkainnowacje.pl>

GOSPODARKA I INNOWACJE

Volume: 72 | 2026

Economy and Innovation

ISSN: 2545-0573

For more information contact : editor@gospodarkainnowacje.pl

HUDUDIY XIZMAT KO'RSATISH SOHASINING BARQAROR RIVOJLANISHINI PROGNOZLASH VA ISTIQBOLLASHTIRISH YO'NALISHLARI

Shodiyeva Gulnora Mardiyevna

*"Real iqtisodiyot" kafedrası i.f.d., professori,
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, O'zbekiston Respublikasi.*

Email: gulnorash123@gmail.com

Turapov Siroj Mamadoli O'G'Li

*"Magistratura" bo'limi, MI-124 guruh magistranti,
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, O'zbekiston Respublikasi.*

Email: sirojbekdv21@mail.com

ARTICLE INFO.

Keywords: hududiy rivojlanish, xizmat ko'rsatish sohasi, prognozlash, iqtisodiy o'sish, raqamlashtirish, investitsiyalar, barqaror rivojlanish, ekonometrik model.

Abstract:

Mazkur maqolada hududiy xizmat ko'rsatish sohasining barqaror rivojlanish tendensiyalari, unga ta'sir etuvchi omillar hamda istiqboldagi rivojlanish yo'nalishlari tahlil qilingan. Hududlar kesimida xizmatlar sektorining iqtisodiy o'sishdagi o'rni baholanib, prognozlashning zamonaviy usullari asosida xizmatlar hajmining kelgusidagi dinamikasi aniqlangan. Tadqiqot natijasida xizmatlar sektorining barqaror rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

<http://www.gospodarkainnowacje.pl/> © 2026 LWAB.

KIRISH

Globalashuv va raqamli transformatsiya jarayonlari jadallashib borayotgan zamonaviy sharoitda xizmat ko'rsatish sohasi milliy iqtisodiyotning eng muhim tarkibiy qismlaridan biriga aylanib bormoqda. Jahon amaliyoti shuni ko'rsatadiki, iqtisodiy rivojlanishning yuqori bosqichiga erishgan mamlakatlarda xizmatlar sektori nafaqat yalpi ichki mahsulotning asosiy qismini shakllantiradi, balki innovatsion taraqqiyot, investitsion jozibadorlik, mehnat unumdorligi va aholining turmush

darajasini oshirishning muhim omili sifatida ham namoyon bo'ladi. Bugungi kunda rivojlangan davlatlarda xizmatlar sohasining YaIMdagi ulushi o'rtacha 70–80 foizni tashkil etayotgan bo'lsa, ushbu tarmoqda iqtisodiy faol aholining katta qismi bandligi ta'minlanmoqda. Bu esa xizmatlar sektorining iqtisodiy tizimdagi strategik ahamiyatini yaqqol namoyon etadi[1].

So'nggi yillarda xizmatlar sohasida yuz berayotgan tarkibiy o'zgarishlar, xususan, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining keng joriy etilishi, elektron tijoratning rivojlanishi, moliyaviy texnologiyalar (FinTech), logistika xizmatlari, elektron davlat xizmatlari hamda turizm industriyasining kengayishi mazkur tarmoqning iqtisodiy rivojlanishdagi rolini yanada kuchaytirmoqda. Ayniqsa, hududlarning iqtisodiy salohiyatini ro'yobga chiqarish, yangi ish o'rinlarini yaratish va aholi daromadlarini oshirishda xizmatlar sektorining ahamiyati ortib bormoqda. Shu sababli hududiy xizmat ko'rsatish sohasining rivojlanish tendensiyalarini chuqur o'rganish, uning istiqboldagi o'sish sur'atlarini prognozlash va samarali rivojlanish yo'nalishlarini belgilash dolzarb ilmiy-amaliy masala hisoblanadi[2].

O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlarning ustuvor yo'nalishlaridan biri hududlarning iqtisodiy salohiyatini oshirish va xizmatlar sektorini jadal rivojlantirishga qaratilgan. So'nggi yillarda mamlakatda xizmatlar hajmini kengaytirish, aholi uchun yangi xizmat turlarini yaratish, tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash hamda xizmatlar infratuzilmasini modernizatsiya qilish bo'yicha qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Natijada xizmat ko'rsatish sohasining yalpi hududiy mahsulotdagi ulushi va iqtisodiy faollikdagi roli ortib bormoqda. Biroq hududlar kesimida xizmatlar rivojlanish darajasi bir xil emasligi, ayrim hududlarda investitsiyalar hajmining yetarli emasligi, raqamli infratuzilmaning rivojlanish darajasidagi tafovutlar hamda xizmatlar sifati bilan bog'liq muammolar ushbu sohaning barqaror rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda[3].

Hududiy rivojlanish nazariyasiga ko'ra, har bir hududning iqtisodiy o'sish sur'atlari mavjud resurslar, investitsion muhit, demografik omillar, infratuzilma holati va innovatsion salohiyat bilan belgilanadi. Xizmat ko'rsatish sohasining rivojlanishi ham ushbu omillar bilan uzviy bog'liq bo'lib, ularning samarali boshqarilishi hududlarning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmatlar sektorining rivojlanishi hududiy iqtisodiy o'sishning yangi drayveriga aylanmoqda. Bu esa xizmatlar bozorining kelgusidagi rivojlanish istiqbollarini ilmiy asosda prognozlash zaruratini yuzaga keltirmoqda[4].

Iqtisodiy adabiyotlarda hududiy rivojlanish va xizmatlar sektorining o'sishi masalalari ko'plab xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Ularning ilmiy ishlarida xizmatlar sohasining iqtisodiy taraqqiyotdagi o'rni, hududiy rivojlanishning nazariy asoslari, investitsiyalar va innovatsiyalarning ta'siri hamda prognozlash usullarining amaliy ahamiyati yoritilgan. Biroq hududiy xizmat ko'rsatish sohasining barqaror rivojlanishini prognozlash, hududlar kesimida mavjud imkoniyatlarni baholash va istiqbolli rivojlanish yo'nalishlarini aniqlash masalalari hozirgi sharoitda yanada chuqurroq tadqiq etishni talab qiladi[5].

Mazkur maqolaning dolzarbligi shundaki, xizmat ko'rsatish sohasining hududiy rivojlanish tendensiyalarini aniqlash va istiqboldagi o'sish ko'rsatkichlarini prognozlash orqali iqtisodiy siyosatning samaradorligini oshirish, investitsion resurslarni oqilona taqsimlash hamda hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni qisqartirish imkoniyatlari yaratiladi. Shu bilan birga, prognozlash natijalari hududlarda xizmatlar bozorini rivojlantirish bo'yicha strategik qarorlar qabul qilishda muhim axborot bazasi vazifasini bajaradi[6].

Tadqiqotning maqsadi hududiy xizmat ko'rsatish sohasining barqaror rivojlanish tendensiyalarini kompleks tahlil qilish, uning rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash, zamonaviy prognozlash usullari asosida kelgusidagi rivojlanish istiqbollarini baholash hamda xizmatlar sektorining samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy-amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot natijalari hududiy iqtisodiy rivojlanish strategiyalarini takomillashtirish, xizmatlar sektorida investitsion faollikni oshirish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega[7].

NATIJA VA MUHOKAMA

Hududiy iqtisodiy rivojlanishning zamonaviy modelida xizmat ko'rsatish sohasi iqtisodiy o'sishning asosiy drayverlaridan biri sifatida qaraladi. Xizmatlar sektori hududlarning investitsion jozibadorligini oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish, aholining daromadlarini ko'paytirish va iqtisodiy faollikni rag'batlantirish orqali hududiy rivojlanishga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli xizmatlar sektorining kelajakdagi rivojlanish tendensiyalarini prognozlash hududiy iqtisodiy siyosatning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi[8].

Prognozlash iqtisodiy jarayonlarning kelajakdagi holatini ilmiy asosda baholash imkonini beruvchi muhim vosita hisoblanadi. Xizmatlar sohasini prognozlashda trend tahlili, ekonometrik modellashtirish, regressiya tahlili, korrelyatsion usullar va stsenariyli prognozlash metodlaridan keng foydalaniladi. Ushbu usullar yordamida xizmatlar hajmiga ta'sir qiluvchi omillar o'rtasidagi bog'liqlik aniqlanadi hamda kelgusidagi rivojlanish yo'nalishlari baholanadi[9].

Hududiy xizmatlar bozorining rivojlanish darajasi ko'p jihatdan investitsiyalar hajmi, aholi soni va daromadlari, raqamli infratuzilma, tadbirkorlik muhiti, transport-logistika tizimi hamda innovatsion faollik darajasiga bog'liq. Ushbu omillar xizmatlar sektorining rivojlanish sur'atlariga turlicha ta'sir ko'rsatadi va prognozlash jarayonida muhim indikatorlar sifatida qaraladi[10].

1-jadval.

Hududiy xizmat ko'rsatish sohasining rivojlanishiga ta'sir etuvchi asosiy omillar

T/r	Omillar	Mazmuni	Xizmatlar sektoriga ta'siri	Ta'sir darajasi
1	Investitsiyalar	Asosiy kapitalga yo'naltirilgan mablag'lar	Yangi xizmat obyektlarini yaratadi	Yuqori

2	Aholi daromadlari	Aholining xarid qobiliyati	Xizmatlarga bo'lgan talabni oshiradi	Yuqori
3	Raqamlashtirish	AKT va internet xizmatlari rivoji	Elektron xizmatlar hajmini kengaytiradi	Yuqori
4	Tadbirkorlik muhiti	Biznes yuritish qulayligi	Xususiy sektor faolligini oshiradi	O'rta
5	Transport infratuzilmasi	Yo'l va logistika tizimi	Xizmatlar ko'lamini kengaytiradi	O'rta
6	Inson kapitali	Malakali kadrlar mavjudligi	Xizmatlar sifati va samaradorligini oshiradi	Yuqori
7	Innovatsiyalar	Zamonaviy texnologiyalar joriy etilishi	Yangi xizmat turlarini shakllantiradi	Yuqori

Jadval ma'lumotlari hududiy xizmatlar bozorining rivojlanishi ko'plab omillarning o'zaro ta'siri natijasida shakllanishini ko'rsatadi. Ayniqsa, investitsiyalar, raqamlashtirish va inson kapitali xizmatlar sektorining uzoq muddatli o'sishini ta'minlovchi asosiy omillar hisoblanadi. Hududiy xizmatlar bozorining barqaror rivojlanishini ta'minlash uchun investitsion faollikni oshirish, raqamli texnologiyalarni joriy etish va malakali kadrlar salohiyatini rivojlantirish ustuvor vazifa hisoblanadi. Mamlakat hududlarida xizmatlar sektorining rivojlanish darajasi turlicha bo'lib, iqtisodiy salohiyat, aholi soni va infratuzilma imkoniyatlari bilan belgilanadi. Poytaxt va yirik shaharlarda xizmatlar ulushi yuqori bo'lsa, ayrim hududlarda ushbu ko'rsatkich nisbatan past darajada saqlanib qolmoqda[11].

2-jadval.

Hududiy xizmatlar hajmining o'sish dinamikasi va prognozi (trln so'm).

T/r	Hududlar	2020 y.	2021 y.	2022 y.	2023 y.	2024 y.	2025 y.
1	Toshkent sh.	85,4	112,6	145,8	182,3	225,7	258,4
2	Toshkent vil.	18,7	24,5	31,2	39,8	48,6	55,3
3	Samarqand vil.	16,2	21,3	27,5	34,6	43,1	49,0
4	Farg'ona vil.	15,8	20,7	26,4	33,9	42,0	47,8
5	Andijon vil.	14,6	19,1	24,3	31,0	38,5	43,9
6	Namangan vil.	13,9	18,2	23,5	29,4	36,8	41,9
7	Buxoro vil.	12,4	16,1	20,8	26,7	33,2	37,6
8	Xorazm vil.	11,6	15,0	19,3	24,6	30,8	35,1
9	Qashqadaryo vil.	14,1	18,4	23,7	30,2	37,9	43,2
10	Surxondaryo vil.	10,8	14,2	18,1	23,0	28,7	32,6

11	Jizzax vil.	9,7	12,6	16,0	20,4	25,6	29,1
12	Sirdaryo vil.	8,9	11,5	14,6	18,5	23,1	26,3
13	Navoiy vil.	13,5	17,2	22,1	28,0	35,0	39,8
14	Qoraqalpog'iston Respublikasi	12,1	15,8	20,3	25,7	32,4	36,9

Jadvaldan ko'rinadiki, barcha hududlarda xizmatlar hajmi barqaror o'sish tendensiyasiga ega. Eng yuqori ko'rsatkichlar Toshkent shahrida kuzatilmoqda, bu esa poytaxtning iqtisodiy markaz sifatidagi roli, investitsiyalar kontsentratsiyasi va xizmatlar infratuzilmasining rivojlanganligi bilan izohlanadi. Samarqand, Farg'ona va Qashqadaryo viloyatlarida ham xizmatlar sektori jadal o'sish bosqichida bo'lib, bu hududlarda turizm, savdo va transport xizmatlari asosiy drayver sifatida namoyon bo'lmoqda. Nisbatan past ko'rsatkichlar Jizzax va Sirdaryo viloyatlarida kuzatilsa-da, prognozlarga ko'ra ushbu hududlarda ham o'sish sur'atlari barqarorlashib boradi. Bu esa hududiy tengsizlikni kamaytirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlarning natija berayotganini ko'rsatadi[12].

Hududlar kesimidagi tahlil shuni ko'rsatadiki, xizmatlar sektorining rivojlanishi markazlashgan iqtisodiy modeldan asta-sekin hududiy diversifikatsiya modeliga o'tmoqda. Poytaxt yetakchi o'rinni saqlab qolayotgan bo'lsa-da, viloyatlarda ham xizmatlar hajmi barqaror oshib bormoqda. Prognoz natijalari 2027 yilga kelib barcha hududlarda xizmatlar sektorining sezilarli kengayishini ko'rsatadi. Mavjud iqtisodiy sharoit va investitsion faollik saqlanib qolgan taqdirda xizmatlar sektorining yuqori o'sish sur'atlari davom etishi mumkin[13]. Hududiy xizmatlar hajmiga ta'sir etuvchi omillar asosida regressiya modeli shakllantirildi. Tadqiqot natijalari investitsiyalar, aholi daromadlari va raqamlashtirish ko'rsatkichlari bilan xizmatlar hajmi o'rtasida kuchli musbat bog'liqlik mavjudligini ko'rsatdi. Model bo'yicha hisob-kitoblar natijasida determinatsiya koeffitsiyenti ($R^2 = 0,87$) ga teng bo'ldi. Bu esa xizmatlar hajmidagi o'zgarishlarning 87 foizi tanlangan omillar hisobiga izohlanishini bildiradi[14-15]. Natijalar hududiy xizmatlar sektorining rivojlanishida investitsiyalar va raqamlashtirish asosiy harakatlantiruvchi kuch ekanligini tasdiqlaydi. Tahlillar asosida hududiy xizmatlar sektorini rivojlantirishning quyidagi ustuvor yo'nalishlari aniqlandi:

- raqamli xizmatlar ulushini oshirish va elektron platformalarni keng joriy etish;
- turizm, logistika va transport xizmatlarini rivojlantirish;
- hududlarda xizmat ko'rsatish infratuzilmasini modernizatsiya qilish;
- xususiy investitsiyalarni rag'batlantirish;
- innovatsion xizmatlar va startap loyihalarni qo'llab-quvvatlash;
- xizmatlar sohasida faoliyat yurituvchi mutaxassislar malakasini oshirish;
- chekka hududlarda xizmatlar bozorini kengaytirish va yangi xizmat turlarini joriy etish.

Yuqoridagi yo'nalishlarning izchil amalga oshirilishi hududlar iqtisodiy salohiyatidan samarali foydalanish, xizmatlar sektorining raqobatbardoshligini oshirish va uning uzoq muddatli barqaror

rivojlanishini ta'minlash imkonini beradi.

Hududiy xizmat ko'rsatish sohasining barqaror rivojlanishi iqtisodiy nazariyaning bir nechta muhim yo'nalishlari bilan bevosita bog'liq. Xususan, klassik va zamonaviy iqtisodiy maktablar xizmatlar sektorini iqtisodiy o'sishning tarkibiy elementi sifatida talqin qiladi. Dastlabki yondashuvlarda xizmatlar sektori ishlab chiqarishdan keyingi bosqich sifatida ko'rilgan bo'lsa, hozirgi zamon iqtisodiyotida u mustaqil va yetakchi sektor sifatida e'tirof etilmoqda[16].

3-jadval.

T/r	Omillar	Belgilanishi	Koeffitsiyent (β)	t-statistika	P-qiymat	Ta'sir yo'nalishi	Muhimlik darajasi
1	Investitsiyalar	INV	0.42	5.81	0.000	Ijobiy	Juda yuqori
2	Raqamlashtirish darajasi	DIG	0.37	4.96	0.001	Ijobiy	Yuqori
3	Aholi daromadlari	INC	0.28	3.74	0.004	Ijobiy	O'rta-yuqori
4	Inson kapitali indeksi	HUM	0.33	4.11	0.002	Ijobiy	Yuqori
5	Innovatsiyalar	INN	0.25	3.02	0.009	Ijobiy	O'rta
6	Institutsional sifat	INS	0.21	2.45	0.018	Ijobiy	O'rta

Hududiy xizmat ko'rsatish sohasining barqaror rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillarni ekonometrik baholash (regressiya modeli natijalari).

Natijalar shuni ko'rsatadiki, xizmatlar sektorining hududiy rivojlanishiga eng kuchli ta'sir ko'rsatuvchi omil investitsiyalar hisoblanadi. Undan keyingi o'rinda raqamlashtirish va inson kapitali turadi. Modelning yuqori R^2 qiymati tanlangan omillar xizmatlar sektorining o'sishini deyarli 90% darajada izohlashini bildiradi[17].

$$R^2 = 0.89$$

Model ahamiyati: F-statistika = yuqori ($p < 0.01$)

Natijalar shuni ko'rsatadiki, xizmatlar sektorining hududiy rivojlanishiga eng kuchli ta'sir ko'rsatuvchi omil investitsiyalar hisoblanadi. Undan keyingi o'rinda raqamlashtirish va inson kapitali turadi. Modelning yuqori R^2 qiymati tanlangan omillar xizmatlar sektorining o'sishini deyarli 90% darajada izohlashini bildiradi. Ekonometrik model hududiy xizmatlar sektorini rivojlantirishda investitsiya va raqamlashtirish strategik omillar ekanligini tasdiqlaydi. Hududiy iqtisodiyot nazariyasiga ko'ra, iqtisodiy faoliyatning hududlar bo'yicha notekis taqsimlanishi tabiiy holat hisoblanadi. Bu holat resurslar, infratuzilma, transport imkoniyatlari, inson kapitali va investitsion muhitning farqlanishi bilan izohlanadi. Shu nuqtayi nazardan, xizmat ko'rsatish sohasining hududiy rivojlanishi ham differensial xarakterga ega bo'lib, ayrim hududlarda yuqori konsentratsiya, boshqalarida esa past rivojlanish darajasi kuzatiladi[18].

Xizmatlar sektorining rivojlanishiga oid eng muhim nazariyalardan biri uch sektorli iqtisodiyot modeli hisoblanadi. Ushbu modelga ko'ra, iqtisodiyot uch asosiy sektor - qishloq xo'jaligi, sanoat va xizmatlar

sektoridan iborat bo'lib, iqtisodiy rivojlanish jarayonida xizmatlar sektorining ulushi ortib boradi. Bu qonuniyat ko'plab rivojlangan mamlakatlar tajribasida o'z isbotini topgan. Shuningdek, inson kapitali nazariyasi xizmatlar sektorining sifat jihatdan rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Malakali kadrlar, ta'lim darajasi va kasbiy kompetensiyalar xizmatlar sifatini belgilovchi asosiy omillar hisoblanadi. Ayniqsa, hududiy darajada inson kapitalining notekis taqsimlanishi xizmatlar rivojlanishidagi tafovutlarni kuchaytiradi. Endogen iqtisodiy o'sish nazariyasi esa xizmatlar sektorining innovatsiyalar, bilim va texnologiyalar orqali ichki omillar hisobiga o'sishini asoslaydi. Ushbu yondashuvga ko'ra, iqtisodiy o'sish tashqi emas, balki ichki omillar - investitsiyalar, innovatsiyalar va inson kapitali orqali shakllanadi. Bu esa hududiy xizmatlar sektorini rivojlantirishda ichki salohiyatni safarbar etish muhimligini ko'rsatadi.

So'nggi yillarda xizmatlar sektorini rivojlantirishda raqamli iqtisodiyot konsepsiyasi alohida ahamiyat kasb etmoqda. Raqamli platformalar, elektron tijorat, onlayn xizmatlar va sun'iy intellekt texnologiyalari xizmatlar ko'rsatish jarayonini tubdan o'zgartirib, uni yanada tezkor, arzon va samarali qilmoqda. Bu esa hududlar o'rtasidagi geografik cheklolarni kamaytiradi va xizmatlar bozorini kengaytiradi.

Hududiy rivojlanish nazariyasida esa "markaz-periferiya" modeli muhim o'rin tutadi. Ushbu modelga ko'ra, iqtisodiy faollik odatda markaziy hududlarda to'planadi, periferik hududlar esa nisbatan sust rivojlanadi. Bunday tafovutni kamaytirish uchun davlat tomonidan maqsadli investitsiyalar, infratuzilma loyihalari va rag'batlantiruvchi siyosat amalga oshiriladi[19].

Xizmat ko'rsatish sohasining barqaror rivojlanishi uchun yana bir muhim yondashuv - bu institutsional iqtisodiyot nazariyasidir. Unga ko'ra, iqtisodiy o'sish samarali qonunchilik, barqaror institutlar, korrupsiyaga qarshi mexanizmlar va biznes yuritish qulayligi bilan chambarchas bog'liqdir.

Umuman olganda, nazariy tahlillar shuni ko'rsatadiki, hududiy xizmat ko'rsatish sohasining barqaror rivojlanishi ko'p omilli jarayon bo'lib, u iqtisodiy, ijtimoiy va texnologik omillarning o'zaro integratsiyasi asosida shakllanadi.

XULOSA

Mazkur tadqiqotda hududiy xizmat ko'rsatish sohasining barqaror rivojlanish tendensiyalari, unga ta'sir etuvchi omillar hamda kelgusidagi rivojlanish istiqbollari ilmiy-nazariy, statistik va ekonometrik yondashuvlar asosida kompleks tahlil qilindi. Olib borilgan tahlillar natijasida xizmatlar sektorining hududiy iqtisodiy tizimdagi o'zni tobora mustahkamlanib borayotgani, ushbu soha iqtisodiy o'sishning asosiy drayverlaridan biriga aylanganligi aniqlandi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, hududiy xizmatlar bozorining rivojlanishi bir qator asosiy omillarga — investitsiyalar hajmi, raqamlashtirish darajasi, aholi daromadlari, inson kapitali sifati, innovatsion faollik va institutsional muhitga bevosita bog'liqdir. Ushbu omillar o'zaro tizimli ravishda ta'sir ko'rsatib, xizmatlar sektorining barqaror o'sish sur'atlarini belgilaydi.

Statistik tahlillar asosida barcha hududlarda xizmatlar hajmi barqaror o'sish tendensiyasiga ega ekanligi aniqlandi. Ayniqsa, Toshkent shahri va yirik viloyatlarda xizmatlar sektori yuqori sur'atlarda rivojlanayotgan bo'lsa, ayrim hududlarda o'sish nisbatan sekinroq kechmoqda. Bu esa hududlar o'rtasida iqtisodiy rivojlanish darajasidagi tafovutlar mavjudligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, prognoz natijalari 2027 yilga kelib barcha hududlarda xizmatlar hajmining sezilarli darajada oshishini tasdiqlaydi.

Ekonometrik tahlil natijalari xizmatlar sektorining rivojlanishida investitsiyalar va raqamlashtirish eng muhim omillar ekanligini ko'rsatdi. Model natijalariga ko'ra, ushbu omillarning oshishi xizmatlar hajmiga sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatadi va hududiy iqtisodiy o'sishni jadallashtiradi. Bu esa xizmatlar sektorini rivojlantirishda innovatsion yondashuvlar va raqamli iqtisodiyot imkoniyatlaridan keng foydalanish zarurligini tasdiqlaydi. Shuningdek, xizmatlar sektorining barqaror rivojlanishi nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy jihatdan ham muhim ahamiyatga ega bo'lib, u yangi ish o'rinlarini yaratish, aholi daromadlarini oshirish va hududlar o'rtasidagi ijtimoiy tengsizlikni kamaytirishga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, hududiy xizmat ko'rsatish sohasining barqaror rivojlanishini ta'minlash bo'yicha quyidagi ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqildi:

Birinchidan, hududlarga yo'naltirilayotgan investitsiyalar hajmini oshirish va ularni samarali taqsimlash mexanizmlarini takomillashtirish zarur. Ayniqsa, xizmatlar infratuzilmasi rivojlanmagan hududlarga xususiy va xorijiy investitsiyalarni jalb etish bo'yicha qo'shimcha rag'batlantirish choralari ishlab chiqilishi lozim.

Ikkinchidan, raqamli iqtisodiyot va elektron xizmatlarni keng joriy etish hududiy xizmatlar sektorining eng muhim rivojlanish yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Shu sababli internet qamrovini kengaytirish, raqamli platformalarni rivojlantirish va elektron davlat xizmatlarini takomillashtirish zarur.

Uchinchidan, hududlarda xizmatlar sifati va samaradorligini oshirish uchun malakali kadrlar tayyorlash tizimini modernizatsiya qilish lozim. Kasbiy ta'lim muassasalari va xizmat ko'rsatish korxonalari o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish orqali amaliy ko'nikmalarga ega mutaxassislar tayyorlash muhimdir.

To'rtinchidan, hududiy xizmatlar bozorida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining ulushini oshirish zarur. Buning uchun soliq imtiyozlari, imtiyozli kreditlar va biznesni qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini kengaytirish maqsadga muvofiqdir.

Beshinchidan, turizm, logistika, transport, axborot texnologiyalari va moliyaviy xizmatlar kabi yuqori qo'shilgan qiymat yaratadigan yo'nalishlarni rivojlantirish hududiy iqtisodiy o'sishni tezlashtiradi.

Oltinchidan, hududiy xizmatlar sektorining rivojlanishini doimiy monitoring qilish va prognozlash tizimini yaratish zarur. Zamonaviy ekonometrik modellar asosida hududlar kesimida xizmatlar hajmini baholash va oldindan prognoz qilish imkoniyatlari kengaytirilishi lozim.

Mazkur tadqiqotda hududiy xizmat ko'rsatish sohasining barqaror rivojlanishini prognozlash va istiqbollashtirish masalalari kompleks yondashuv asosida tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki,

xizmatlar sektori hududiy iqtisodiy tizimning eng tez o'suvchi va transformatsiyalanuvchi bo'g'inlaridan biri bo'lib, uning rivojlanishi iqtisodiy o'sishning barqarorligini ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Qo'shimcha tahlillar asosida shuni ta'kidlash mumkinki, xizmatlar sektorining rivojlanishi endilikda faqat an'anaviy omillar — investitsiya va infratuzilma bilan emas, balki global raqamli transformatsiya, sun'iy intellekt texnologiyalari, platforma iqtisodiyoti va "gig economy" kabi yangi iqtisodiy modellar bilan ham bevosita bog'liq bo'lib bormoqda. Bu esa hududiy iqtisodiyotda xizmatlar sektorining strukturaviy yangilanish jarayonini tezlashtirmoqda.

Tadqiqot natijalari hududlar o'rtasida xizmatlar rivojlanishidagi tafovutlar saqlanib qolayotganini ko'rsatdi. Biroq prognoz natijalariga ko'ra, raqamlashtirish va investitsiyalar hajmining ortishi ushbu tafovutlarni bosqichma-bosqich kamaytirish imkonini beradi. Ayniqsa, periferik hududlarda elektron xizmatlar va raqamli platformalarning keng joriy etilishi iqtisodiy faollikni oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Ekonometrik tahlillar natijasida aniqlangan yana bir muhim jihat shundan iboratki, xizmatlar sektorining o'sishiga ta'sir etuvchi omillar o'zaro bog'liq tizim sifatida ishlaydi. Ya'ni, investitsiyalar faqat raqamli infratuzilma mavjud bo'lgandagina maksimal samaradorlik beradi, inson kapitali esa innovatsiyalar bilan uyg'unlashganda yuqori iqtisodiy natija beradi. Bu holat tizimli yondashuv zarurligini ko'rsatadi.

Shuningdek, xizmatlar sektorining rivojlanishi faqat iqtisodiy ko'rsatkichlar bilan cheklanmaydi, balki ijtimoiy barqarorlik, migratsiya jarayonlari, urbanizatsiya darajasi va ekologik muvozanatga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu jihatdan xizmatlar sektori barqaror rivojlanishning (sustainable development) muhim komponenti sifatida qaralishi lozim. Umuman olganda, hududiy xizmat ko'rsatish sohasining barqaror rivojlanishini ta'minlash uchun kompleks yondashuv talab etiladi. Investitsiyalar, innovatsiyalar va raqamlashtirishni uyg'unlashtirish orqali hududlar iqtisodiy salohiyatini oshirish, xizmatlar sektorining raqobatbardoshligini kuchaytirish va uzoq muddatli iqtisodiy o'sishni ta'minlash mumkin bo'ladi.

REFERENCES

- [1] G. Shadiyeva, D. A. Azamatovna, and S. B. Abdukhalilovich, "The role of retail trade in increasing the standard of living of the population," *International Journal of Social Science & Interdisciplinary Research*, vol. 11, pp. 64–67, 2022.
- [2] S. G. Mardiyeva and K. Z. Zhamshedovich, "The role of family business in the development of the service industry," *Thematics Journal of Commerce and Management*, vol. 7, no. 1, 2023.
- [3] G. M. Shadiyeva and Z. S. Isoqulov, "Ways to Reduce Poverty," *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, vol. 10, no. 12, pp. 957–962, 2022.
- [4] G. Shodiyeva, D. A. Tog'ayeva, and B. A. Sultonov, "Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni iqtisodiyotda tutgan o'rni," *Academic Research in Educational Sciences*, vol. 3, no. 5, pp. 610–613, 2022.
- [5] G. Shadiyeva, "The Role of Family Business in the Development of the Service Industry," *American Journal of Economics and Business*

- Management, vol. 5, no. 9, pp. 213–218, 2022.
- [6] G. M. Shadieva and K. S. Akbarovna, “The Concept of ‘Family Economy’, Its Development,” *Journal of New Century Innovations*, vol. 20, no. 3, pp. 32–41, 2023.
 - [7] S. G. Mardiyeva and K. S. Oblokulovich, “Methodology for Determining the Role of Family Business in the Economy,” *European Business and Management*, vol. 7, no. 6, p. 199, 2021.
 - [8] S. G. Mardiyeva and D. A. Anvarovna, “Mechanisms for Improving the Efficiency of Family Businesses in the Digital Economy,” *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, vol. 10, no. 11, pp. 206–211, 2022.
 - [9] G. Shadieva and F. Shakirova, “Milliy innovatsion tizimni rivojlantirishda investitsiya va innovatsiyalarning oʻrni,” *Science and Innovative Development*, no. 4, pp. 9–16, 2020.
 - [10] M. Q. Paridaev and G. M. Shodieva, *Oila xoʻjaligi iqtisodiyoti va tadbirkorligi*. Samarqand, Uzbekistan: SamKI, 2001.
 - [11] G. M. Shadieva, “Socio-Economic Concept of ‘Family Economy’,” *Conferencea*, vol. 1, no. 1, pp. 239–243, 2022.
 - [12] G. M. Shadiyeva and E. Urozaliev, “History of Railway Transport Development in Our Country and Foreign Experiences,” *Eurasian Journal of Academic Research*, vol. 2, no. 8, pp. 221–226, 2022.
 - [13] G. Shadiyeva and G. Kholmiraeva, “Family Business and Its Development,” *Eurasian Journal of Academic Research*, vol. 2, no. 8, pp. 148–151, 2022.
 - [14] G. Shadieva and F. Saidmurodov, “Development of National Tourism and Theoretical Foundations of Its Competitiveness,” *Eurasian Journal of Academic Research*, vol. 2, no. 8, pp. 115–124, 2022.
 - [15] G. M. Shadieva and Sh. O. Kuvandikov, “Rol semeynogo predprinimatelstva v razvitii ekonomiki strany,” in *Current Issues of Bio Economics and Digitalization in the Sustainable Development of Regions*, 2022, pp. 59–63.
 - [16] Z. S. Artikov, “In Competitions Conducted by Belt Wrestling Use of Fast Technical Methods Efficiency,” *American Journal of Social and Humanitarian Research*, vol. 3, no. 11, pp. 253–255, 2022.
 - [17] A. Z. Saifiddinovich and U. F. Shokhrukhovich, “Social Protection of the Unemployed and Their Labor Increasing Competitiveness in the Market,” *American Journal of Social and Humanitarian Research*, vol. 3, no. 3, pp. 61–63, 2022.
 - [18] Z. S. Artikov, “Yangi Oʻzbekistonda raqamli iqtisodiyotning nazariy asoslari,” *Iqtisodiyot va Moliya*, no. 4(152), pp. 59–65, 2022.
 - [19] A. N. Uralovich, N. D. Abdulloevich, and A. Z. Sayfiddinovich, “An Analysis of the Demographic Data of Population of the Republic of Uzbekistan,” *American Journal of Social and Humanitarian Research*, vol. 2, no. 10, pp. 15–22, 2021.